

[Knud Hansen.]
af det moderate Venstre om en frivillig Tiendeafløsning, som imidlertid ikke blev gennemført. Herefter skulde Afløsningen foregaa i Løbet af 60 Aar, og Tiendeyderne og Tiendejerne skulde handle om en frivillig Ordning, Statens Bidrag skulde væsentlig være den Skat, som Staten havde haft af Tiendehartkornet, og den androg 250 000 Kr. aarlig.

Da vi fik en Venstreregering, blev Spørgsmaalet om Tiendeafløsning taget op igen, og det blev da foreslaaet, at Tienden skulde afløses med det 25-dobbelte.

Venstre havde allerede i 1872 fremsat Forslag om at afløse Tienden med det 18-dobbelte, samtidig med at der ikke skulde ydes noget væsentligt fra Statens Side. I 1893 indbragte daværende Medlem af Folketinget J. C. Christensen med flere et privat Lovforslag, der gik ud paa at afløse med det 20-dobbelte. J. C. Christensen fremførte bl. a. som Begrundelse herfor, at man i forskellige andre Lande havde afløst paa de Vilkaar, og at Staten havde betalt $\frac{1}{5}$ deraf, det var saaledes sket i Baden i 1833 og det var sket senere i Bayern og forskellige andre tyske Stater. Det J. C. Christensenske Forslag gik ud paa en Tvangsafløsning, men det blev ikke vedtaget.

Det er interessant at se den Stilling, som Venstre tidligere har indtaget til dette Spørgsmaal. J. C. Christensen gjorde ved den Lejlighed gældende, at hvor der havde været Tale om Afløsning i det frie Marked, saaledes, at Tienden havde været Genstand for Omsætning, havde den været solgt til det 16-, 17-, 18- og 19-dobbelte af Ydelsen. Da Lovforslaget behandlede i 1903, fandt selv Højremanden, den tidligere Formand for Arbejdsgiverforeningen Niels Andersen, som var Højres Ordfører, at det 25-dobbelte var for meget, han foreslog, man skulde afløse med det 23-dobbelte.

Det 25-dobbelte af den aarlige Ydelse blev, da vi behandlede Spørgsmaalet i 1893, af J. C. Christensen betegnet som glubsk, men man havde jo faaet et andet Syn paa Forholdene i 1903, og man motiverede dette noget andet Syn paa Forholdene med, at Kapitelstaksten laa saa lavt, og at man som Følge heraf maatte gaa til en saa stor Fordobling af Afløsningssummen, Men der har dog ogsaa indenfor Venstre den Gang været Betæneligheder ved at gaa til det 25-dobbelte, Vilhelm Lassen sagde:

„Jeg vil til at begynde med sige, at den Betragtning har stor Tilslutning i

Udvalget, at naar man afløser med det 25-dobbelte Beløb, er det en rigelig Erstatning, her bydes Tiendejerne.“

Afløsningen i 1903 og fremad i Tiden skete paa Grundlag af Gennemsnitskapitelstaksten fra Aarene 1892 til 1901. Men det her foreliggende Lovforslag gaar ud paa at afløse efter Gennemsnits-Kapitelstaksten fra Aarene 1890 til 1913, og da Priserne paa alting er steget ikke saa lidt i Begyndelsen af dette Aarhundrede, er der jo heller ikke Tvivl om, at Kapitelstaksterne er steget stærkt i Tiden fra omkring Aarhundredets Begyndelse og op til 1913. Det er da et Spørgsmaal, om det ikke er for rundeligt, at man nu gaar op til at afløse med det 25-dobbelte, naar man kommer op paa en Kapitelstakst, der gennemsnitlig er saa meget højere end den, der maatte være Grundlaget for Afløsningen i 1903 og fremad i Tiden.

Det Forslag, som gennemførtes i 1903, betød en Statsgave paa mellem 40 og 50 Mill. Kr., som dels tilfaldt dem, der fik afløst deres Tiende, men vel nok i særlig Grad dem, der var Tiendejere. De, der husker den Tid, da man behandlede dette Forslag, vil erindre, at man betegnede Forslaget om 25 Gange den aarlige Ydelse som „Godsejersmørelse“, og dette skyldtes en Udtalelse, der var fremsat i 1899 af Jens Busk, der sagde, at der skulde nogen Smørelse til for at faa Landstinget til at tage dette Forslag.

Man tog ved den Lov, der gennemførtes den Gang, Afgiften bort fra Bondejorden, men i Stedet for listede Prioritetsbyrden sig ind, og den er nu blevet langt mere følelig, end Tiendeafgiften var; siden 1903 er vistnok Prioritetsbyrden paa Bondejorden blevet omtrent 3-doblet. Statskatterne paa den danske Jord er siden 1903 gaaet betydeligt ned; nu tager man ogsaa Amtsskatterne delvis bort fra Jorden for at sikre Prioriteterne. Dette betyder kun, at Landbrugerne i stedse stigende Grad bliver Trælle for Privatkapitalen.

Naar man ser det paa denne Baggrund, vil man forstaa, at mit Parti langt fra er begejstret for dette Forslag. Naar vi ikke gaar imod det, er Grunden, som jeg allerede begyndte med at sige, den, at vi ønsker, at Sønderjyderne skal trække paa lige Hammel med det øvrige Land, men der vil dog være Grund til at undersøge i et Udvalg, om ikke det 25-dobbelte, naar man tager Gennemsnittet af Ydelserne fra 1890 til 1913 i Betragtning, er alt for meget i Sammenligning med, hvad